

V. 198 — 204.

ὄρω· καὶ πέλας ἄλλος αὐ-
τοῦ παῖνον πυρίφλεκτον αἶ-
ρει τις· ἄφ' ὅς ἐμαῖσι μυ-
θεύεται παρὰ πῆναις
ἀσπιστάς Ἰόλαος, ὅς
κοινοὺς αἰρόμενος πόνους
Δίῳ παιδί συναυτλεῖ;

Vix dubium esse potest quin erraverit Hartungius, quum hunc locum ita interpreta-
retur, ut quae hic colloquuntur mulieres Iolai certamen in peplo textum conspexisse
se dicerent. Verba enim μυθεύεσθαι παρὰ πῆναις ne cum illo vertamus: »es ist der,
von dem mein Gewebe die Sag' enthält« quum ipsum verbum μυθεύεσθαι tum gram-
matica ratio videtur ob stare, qua aut dativus postulatur aut praepositio ἐν, vide Iph.
T. 799. ὕφηναι καὶ τόδ' εἶδος εὐμίτοις πλοκαῖς. Hec. 464. ἐν κροκέῳ πέπλῳ ζεύξομαι
ἄρματι πάλους δαυδαλέαισι ποικίλλουσ' ἀνδροκόκοισι πῆναις et Iph. Tauric. 796. ταῦτ'
οὖν ὕφηναισ' οἶσδ' ἐν εὐπῆνοις ὕφαϊς, ibid. 798. 223 sqq. Troad. 199 sqq. Graecos
autem homines e picturis ac telis accuratiorem quandam fabularum cognitionem sibi
parasse et per se veri simile est et multis veterum testimoniis confirmatur. Sic, ut
v. 281. δίδωσι δ', ὥσπερ ἐν γραφῇ νομίζεται; praetermittam, in hac fabula chorus con-
fitetur neque in opere textorio se vidisse nec fando traditum audisse deorum liberos
unquam perpetua frui felicitate.

Vide v. 521.

οὐτ' ἐπὶ κροκίσιν οὔτε λόγοις
φάτιν αἶον εὐτυχίας μετέχειν
θεοῦθεν τέκνια θνατοῖς.

Non multum differunt verba Hecubae naves Graecas conscensurae Troad. v. 682.
αὐτῇ μὲν οὐπω ναὸς εἰσέβην σκάφος, γραφῇ δ' ἰδοῦσα καὶ κλύουσ' ἐπίσταμαι. Similia
fere sunt, quae patri de scelerata sua libidine iracundius ac vehementius secum ex-
postulanti respondet Hippolytus v. 987. οὐκ οἶδα προᾶξιν τήνδε, πλὴν λόγῳ κλύων
γραφῇ τε λεύσσω. Facile autem ex his colligi poterit, exempla ista ad illud genus
dicendi referenda esse, quo quis rem se non tam expertum, quam ab aliis doctum
nosse, aut contra se non ab alio audisse, sed ipsum vidisse significet, ita ut ille rem
se parum, hic certo scire dicat. Quem loquendi usum paucis mihi exemplis illustrare
liceat. Soph. Phil. v. 676. λόγῳ μὲν ἐξήκουσ', ὅπῃ δ' οὐ μάλ' α. Trachin. v. 748. αὐ-
τὸς δεδοκῶς καὶ κατὰ γλῶσσαν κλύων. Eur. Med. 652. εἶδομεν, οὐκ ἐξ ἑτέρων μύθων
ἔχομεν φράσασθαι. Iph. Taur. 875. τάδ' εἶδον αὐτῇ καὶ κλύουσ' ἀπ' ἀγγέλων. Vide
praeterea exempla, quae ad hunc locum Hermannus et ad Soph. Trach. v. 748. Schnei-
devinus adiecit. His adde Aeschyl. Agam. 825. οὐκ ἄλλων πάρα μαζοῦσ' ἐμαυτῆς

δύσφορον λέξω βίον et v. 1155. ἐκμαρτύρησον προυμύσας τὸ μὴ εἰδέναι λόγῳ παλαιὰς τῶνδ' ἁμαρτίας, ubi alterum membrum oppositionis omissum est. Iam autem ut eo revocetur, unde huc declinavit oratio, quum nec loco supra laudato Ion. v. 521. firmari nec grammaticis rationibus probari possit Hartungii explicatio, verba ἄρ' ὅς ἐμαῖσι Ἰόλαος cum Musgravio interpretamur: «an de quo, dum telas conficimus, confabulari solemus, armiger Iolaus?» Quam me sententiam eo libentius amplecti fateor, quum alio loco Euripides mulieres ad telam de Helenae ortu confabulantes fecerit. Vide Iph. Aul. 795. οἷαν (sc. ἐλπίδα) αἱ πολύχρυσοι Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλοχοι στήσσοι, παρ' ἱστοῖς μυθεῦσαι τὰδ' ἐς ἀλλήλας· τίς ἄρα κ. τ. λ.

V. 466. sqq. ΧΟ. Σὲ τὰν ἀδίνων λοχίαν
ἀνευείδυσαν, ἐμὴν
Ἄσαν ἰκετεύω,
Προμηθεῖ Τετάνι λοχευ-
θεῖσαν κατ' ἀκροτάτας
κορυφᾶς Διός, ὣ' μάκαιρα Νίκα,
μόλε Πύθειον οἶκον. κ. τ. λ.

Omnes omnium temporum poëtas trágicos quum hoc sibi sumpsisse videamus, ut non solum rerum vi atque gravitate, sed etiam sententiarum splendore atque granditate audientium animos aut perfunderent aut perfringerent, non mirum est, quod a communi hominum sermone paulum recedendum sibi putantes audacius quoddam atque inusitatius genus dicendi sunt consecrati. Atque in hoc genere, quod quam late apud Graecos pateat nemo non videt, quum aliae tum hae sententiarum formae numerandae sunt, quibus rem ita negant, ut cum adiectivis ex iisdem nominibus et a privativo compositis eam coniungant.

Sic apud Euripidem leguntur Hel. 696. γάμος ἄγαμος. Suppl. 32. δεσμός ἀδεσμος. Iph. Taur. 888. ὁδοὶ ἄνοδοι. 566. χάρις ἄχαρις. 814. δάκρυ ἀδάκρυ. Herc. F. 1133. πόλεμος ἀπόλεμος. Hec. 612. νύμφη τ' ἀνυμφος παρθένος τ' ἀπαρθένος. Hipp. 1115. πότμος ἀποτμος. Hel. 363. ἔργ' ἀνεργα. Rarius ista Sophocles usurpavit. Aiac. 665. ἄδωρα δῶρα. El. 1154. μήτηρ ἀμήτωρ. O. R. 1214. ἄγαμος γάμος. Phil. 534. αἰσχος εἰσοίκτης. 848. ἔπιος ἀπιος, rarius etiam Aeschylus, velut Prom. v. 907. ἀπόλεμος ὄδε γ' ὁ πόλεμος. Nonnumquam adiectiva illa non ab eodem, sed a eognato nomine formantur, ut apud Euripidem Orest. 308. ἀβάκχευτος·δέιασος. 621. ἀνήφαιστον πῦρ. Phoen. 1032. ἄλυρος μουσα. Totum autem hoc genus quum eam explicationem habeat, ut quam notionem animo concipiamus eandem continuo ipso contrario adiecto negemus, unde quasi ad vanum et irritum redacta videatur, singularem quandam vim atque acerbiteriam ei inesse apparet. Attamen illa ut insolentiora comici deriserunt, velut Aristophanes Ran. 1334. ψυχάν ἀψυχον. Romani autem talia imitari non dubitarunt, cuius rei testimonium praebent verba incerti poëtae apud Ciceronem de or. III. 58: «Qua tempestate Paris Helenam innuptis iunxit nuptiis» et Catullus in Epithalamio Pelci et Thetidos v. 81 sqq.:

Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proiicere optavit potius, quam talia Cretam
Funera Cecropiae ne funera portarentur.

Sic multo audacius ipse Cicero in prima Philippica II. 5. Caesaris non rite peractam humationem insepultam sepulturam vocavit. Huic de quo diximus generi coniuncta illa ratio est, qua non minus a prosae orationis scriptoribus quam a poëtis ad adiectiva ista genetivi aut cognati cuiusdam vocabuli aut, id quod rarissimum, eiusdem nominis adiiciuntur. Dissuerunt de hac re Bernhard. Syntax. p. 172. Matth. Gr. Gr. § 339. Krueger Gr. § 47, 26, 10. Valcken. ad Eur. Phoen. 328. Hic quoque viam posterioribus monstravit Homerus (Odyss. δ. 788. *κεῖτ' ἄρ' ἄσιτος ἄπαστος ἐδητύος ἠδὲ ποτήτος*), in quam tragicos potissimum poëtas longe exspatiatos esse videmus. Sed ne exemplis te obruam, ecce paucissima. Soph. El. 36. *ἄσκειος ἀσπίδων*. Eur. Phoen. 328. *ἀπεπλος φαρῶν* et apud Herodotum, Xenophontem, Isocratem *ἄπαις ἀρρόνων παίδων*. His denique addendus noster locus *σὲ τῶν ὠδίνων λοχίαν ἀνελεΐθειαν*, de quo Schol. in Hermog. p. 891. Reiske *Εἰλεΐθειαι δὲ λέγονται παρὰ Δωριεῦσιν αἱ ὠδίνες ὅθεν καὶ ἀνελεΐθειά ἢ ἀγόνος γυνή*. Vertendum igitur: Te, partus dolorum expertem, Minervam meam, imploro. Quod si recte statuimus genetivis istis eam vim subiectam esse ut, quum de re aliquid omnino negatum sit, ipsam negationem, genere, quo valet, addito, quasi certis quibusdam terminis circumscribant: apte quidem homo vocari poterit *ἄπαις ἀρρόνων παίδων*, quod genetivi adiecti filiorum tantummodo orbitatem indicant, at si quis hominem *ἄπαιδα παίδων* appellaverit, quum bis idem dixerit, non tam aptis luminibus orationem ornasse quam inani verborum strepitu onerasse videatur. Ac nescio an inde factum sit ut talia Aeschylus et Sophocles omnino evitaverint, bis quod quidem sciam, utpote in hisce rebus minus religiosus, usurpaverit Euripides in Helena v. 524. *ἀφιλος φίλων* et *ἄπαιδας ἡμᾶς δεῖ καταστῆναι τέκνων*, quem locum Kruegerus attulit Synt. poet. § 47, 26, 11. Denique ad eandem rationem ea adiectiva referenda sunt, quae tum ex syllabis *δυσ* et *εὐ* tum aliis adiectivis et ex substantivis eiusdem aut cognati generis composita sunt. Iph. T. 143. *δυσδρήνητος δρήνος*. 195. *δυσδαίμων δαίμων*. 216. *νυμφεῖον δύσνυμφον*. Trood. 127. *εὐφρογγος φωνή*. Bacch. 67. *κάματος εὐκάματος*. Iph. T. 140. *κώπη χιλιοναύτης*. Bacch. 115. *λευκότριχες πλόκαμοι*. 167. *κῶλον ταχύπουν*. Hec. 67. *βραδύπους ἡλυσις ἄρδρων*. Iph. Aul. 423. *σηλύπους βάσις*. 1086. *καλλικόμας πλόκαμος* multaue alia.

V. 371 sqq. ΩΝ. οἴμοι· προσφθός ἢ τύχη τῷ μῦ πάθει.
ΚΡ. καὶ σ', ὦ ξέν', οἴμοι μητέρ' ἀθλίαν ποθεῖν.
ΩΝ. καὶ μή γ' ἐπ' οἴκτον μὲ ἔξαγ' οὐ' ἠλεήσμεθα.

In postremo versu particulam *καί*, quippe quae idoneo sensu careret librariiique errore e versu praecedente huc irrepsisset, eiici iusserunt viri docti alii aliam medicinam quaerentes. Proposuerunt Musgravius *ναί*, Hartungius *μή δὴ μὲ ἐπ'*, Fixius *μή δὴτ' ἐπ'*, vel *σὺ μή γ'*, aut denique *μή σὺ γέ μὲ ἐπ' οἴκτον*, quum Paris. A. *μὲ* post *οἴκτον* omittat, Naukiius *καὶ μή μὲ ἐπ'* vel *ᾶ' μή γ' ἐπ'*, Kirchhoffius denique de vera

scriptura dubitare se fatetur. Ab his dissentientes L. Dindorfius et Hermannus librorum scripturam in integrum restituerunt. Equidem nec ipse particulam mutare ausim, quae nescio an habeat, quo defendatur. Nonnumquam enim καί in initio sermonis ita usurpatur, ut colloquentium verba cum affirmatione quadam connectat. Sic apud Sophoclem O. C. 1432. interroganti Antigonaε οὕτως ἀγ', ὦ παῖ, ταῦτά σοι δεδογμένα; respondet Polynices καί μή μί ἐπίσχης γ', quod interpretamur: profecto, proinde ne me detineas. Simillima sunt quae apud eundem in Oedipode rege leguntur v. 770. sqq. ubi post verba Iocastae ἀξία δέ που μαθεῖν καὶ γὰρ τά γ' ἐν σοὶ δυσφόρως ἔχοντ', ἀνάξ Oedipus pergīt κού μή στερηθῆς γε, nec profecto nescia eris. Quare Ionis verba ista, ni fallor, hoc modo explicanda sunt: Sane, neve i. e. ne igitur facias, ut quae oblitus sum, deplorem.

V. 395 sqq. ΧΟ. πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραὶ βροτῶν,
μορφαὶ δὲ διαφέρουσιν· ἐν δ' ἂν εὐτυχές
μόλις ποτ' ἐξεύροι τις ἀνθρώπων βίω.

Sic hi versus in codicibus B. et C. leguntur, nisi quod in C. prima manu βίον scriptum est, ut etiam apud Stobaeum exstat, a quo fl. XCVIII. 41. III. p. 252. afferuntur. Idem habet ἐν δ' εὐτυχίας. Nec Grotii coniecturae ἕνα δ' ἀνευ τύχης et βίον, nec Musgravii ὀπινάσιον ἕνα δ' ἂν εὐτυχηῖ βίον, qua incommodum, quo quis traditam scripturam laborare putet, minime tollatur, tantum tribuerim, ut multis refutem. Neque tamen dissimulaverim ne mihi quidem verba illa tam plana atque aperta videri, ut explicatione non egeant. Nam qui ἐν εὐτυχές cum Matthiaeο «felicitatem unius generis sive unam eandemque felicitatem, quae sine varietate perdurat, continuam», explicaverint, quam id recte faciant, viderint. Sententiam quidem suam illi nec confirmarunt testimoniōrum auctoritate nec subtilitate argumentorum illustrarunt. At vocabulum ἐν ubique, quod sciam, eo sensu usurpatur, non ut continuum, sed ut unum significet. Vide, ut pauca afferam, Eur. Herc. 326. ἕνα γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως εὖροις ἂν, ὅστις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός. Antiop. fr. XXXI. σοφὸν γὰρ ἐν βούλευμα τὰς πολλὰς χέρας νικᾷ. Antig. fr. VIII. ζευθεῖς γάμοισιν οὐκέτ' ἐστ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἐν γ' ἔχει τι χρηστόν. Quum igitur verbis πολλαί γε πολλοῖς . . . βροτῶν opponantur ea quae subsequuntur ἐν δ' εὐτυχές . . . βίω, totum locum equidem sic intelligi velim: multae sunt multis mortalibus calamitates, formis quidem diversae, at unum, quod quidem beatum sit, vitae vix quisquam reperiat. At id ipsum cum iis pugnare videtur, quae alibi a poeta dicuntur. Nam si acrius et attentius quam philosophandi rationem Euripides complexus sit, consideraverimus, ita eum sibi persuasisse videbimus, homines, quae esset rerum humanarum inconstantia, mobilitas, varietas, aliquamdiu quidem prospero flatu fortunae uti solere, at qui perpetua quadam felicitate usus e vita cesserit, exstitisse neminem. Quae praecepta quam alte in mente eius impressa fuerint, inde colligi licet, quod toties animis audientium inculcavit. Atque in uberrima exemplorum copia pauca quaedam sufficiat exscripsisse. Suppl. 270. τῶν γὰρ ἐν βροτοῖς οὐκ ἔστιν οὐδέν διὰ τέλους εὐδαιμονεῖν et similia Herc. F. 103. Auges fr. IX. 3. leguntur, Iph. Aul. 161. θνητῶν δ' ὀλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς. Alexand. fr. III. ὥστ' οὕτως

ἀνδρῶν εἰς ἅπαντ' εὐδαιμονεῖ. Vide Bacch. 907. τὸ δὲ κατ' ἡμᾶρ ὅτῳ βίωτος εὐ-
 δαίμων, μακαρίζω et similiter Hec. 627. fr. inc. Matth. LXIX. Ut autem poëta his locis
 humanae felicitati non tam immensum spatium datum quam certos quosdam cancellos
 divinitus circumdatos esse declaravit: sic facile quis hic quoque eum simile quid dixisse
 suspicetur. Quare non multum repugnarem, si quis his argumentis adductus mutatis
 duabus literulis totum locum sic scribendum censeret: πᾶν δ' ἂν εὐτυχῆς μόλις πότ'
 ἐξέυροι τις ἀνθρώπων βίῳ, i. e. quod autem totum sive ab omni parte beatum sit,
 vix vitae quisquam reperiat. Neque minus recte πᾶν εὐτυχῆς i. e. πᾶσα εὐτυχία (vide
 Matth. Gr. Gr. § 269.) dicitur, quam Sophoclea illa ὕβρις πᾶσα Phil. 396. πᾶσ' ἀνάγκῃ
 O. R. 986. εὐνοία πᾶσα Phil. 1149. πᾶν δεῖμα ibid. 915. πάντα σοφίας i. e. πᾶσα
 σοφία. Eur. Alc. 625. At ne id quidem necessarium videtur, modo ne ἐν εὐτυχῆς
 cum ceteris felicitatem continuam, sed unam explices. Quid enim? Si quidem diutur-
 nitate continetur vera rerum prosperitas, nonne necesse est eum, qui perpetuitatem
 felicitatis mortalibus non concessam putarit, omnino illam vitae humanae denegatam
 existimasse? Quid autem impedit, quominus virum suam de vita miseriis vexata sen-
 tentiam hoc loco non minus libere atque aperte confessum esse statuamus quam fecerit
 in Andromedae fr. XXVII. οὐκ ἔστιν ὅστις εὐτυχῆς ἔφυ βροτῶν. His omnibus diligenter
 perpensis, ne provinciam meam viderer parum caute provideque administrasse, libro-
 rum scripturam non tam coniectura tentandam quam explicatione illustrandam putavi.

V. 505. sqq.

ὦ Πανός Σαυήματα καὶ
 παραυλίζουσα πέτρα
 μυχάδεσι Μακροῖς,
 ἵνα χοροὺς στείβουσι ποδοῖν
 Ἄγραυλου κόραι τρίγωνοι
 στάδια χλοερὰ πρὸ Παλλάδος
 ναῶν

Codex B. στείχουσι.

Quamquam ii, qui in veterum scriptis explicandis atque emendandis summa cum
 laude sunt versati, hanc semper legem secuti sunt, ut ea tantum, quae monstrassent
 depravata esse, mutarent: tamen non eos defuisse inveni, qui vano quodam gloriae
 amore ducti hunc sibi campum, in quo excurrere ingenium cognoscique posset, eligen-
 tes, temeraria mutandi libidine sanissimos etiam locos vexarent. Cuius rei exemplum
 praebent versus, quos supra posui. Musgravius enim, postquam olim verba χοροὺς
 στείβουσι in dubium vocavit, non modo Reiskium ad eandem sententiam deduxit, sed
 auctoritate sua etiam Hartungium movit, ut, qua solet fiducia, parum Graece ea dicta
 esse iudicans speciosius quam verius χοροῖς στείχουσι scribendum censeret. Merito
 autem eos, qui Euripidis tragoedias nuper divulgaverunt, hanc coniecturam aspernatos
 esse paucis monstrabo. Euripides igitur filias Agrauli trigeminas cum per prata viridia
 choros exercere fingeret, ita hoc Graece expressit, ut diceret: χοροὺς στείβουσι στά-
 δια χλοερὰ. Quid? στείβειν χοροὺς nonne tam perspicue dictum, ut res quasi ante

oculos ponatur? »Audio«, inquit Hartungius vir doctissimus, »at vereor, ut Graecum sit.« Immo verum Graecum, si quidquam aliud. Nonnumquam enim et a Graecis et a Romanis ad verba eiusmodi nomina quarto casu adduntur, quae non meri obiecti vices impleant, sed rem ipsa actione effectam indicent, ita ut uno duorum quasi verborum vices expleri dicas, quorum alterum ipsam actionem, alterum, qua quid ratione agatur, significet. Sic quum Graeci πόλεμον ταρασσειν, Romani bellum turbare usurpant, non bellum, quod geritur, perturbari dicunt, sed turbando moveri. Quod genus dicendi quam late pateat apud Latinos eleganter et subtiliter exposuit Naegelsbachius in eo libro, quem de conformanda oratione Latina Germanice conscripsit § 102. Uberriam exemplorum copiam vir doctissimus conguessit, quorum pauca hic attulisse non alienum esse arbitror. Cic. Vatin. II, 26. corruptum indicium i. e. corrumpendo effectum. Liv. 30, 14. raptae prope inter arma nuptiae i. e. raptim confectae. Liv. 26, 28. subsidia firmare i. e. firma subsidia collocare. Cic. Fam. 7, 1, 1. ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianum perforasti, h. e. pariete perforando in conspectum dedisti.

Quod si prosae scriptoribus gratum fuit hoc genus dicendi, quantopere illud in deliciis habuisse putandi sunt poëtae! Ipsa enim illa brevitate orationem vigere apparet. Similibus igitur exemplis non minus Romani poëtae abundant quam Graeci. Velut Propert. Eleg. II. 7, II. caneret tibi Cynthia somnos Tibia. i. e. canendo conciliaret. id. Eleg. II. 1, 9. Sive lyrae carmen digitis percussit eburnis i. e. percutiundo effecit. id. III. 22, 35. Cornua nec valuit curvare in pellice Iuno. i. e., ut Hertzbergius optime interpretatur, cornua quae nondum fuerunt, efficere eaque curvare. Similiter loquitur Horat. Od. I. 33, 16. Fretis acrior Hadriae Curvantis Calabros sinus. Ovid. Trist. I. 1. 108. evigilare labores. Virg. Aen. II. 644. Pars pedibus plaudunt choreas et carmina dicunt. En prope verba Euripidea Latine conversa, aptissimeque poëtas, quod terra pulsanda efficiuntur, ipsos choros plaudi dicere intelliges. Neque minorem audaciam Sophoclis in Ajace v. 685. verba produnt: ὅπως μοι Νύσια Κνωσσι' ὄρχηματ' αὐτοδαῆ ξυνῶν ἰάψεις i. e. ut pedibus quantiendis choros agites. Arist. Ran. 330. Σρασεῖ δ' ἐγκατακρούων ποδὶ τὰν ἀκόλαστον χορείαν. Neque tamen, id quod plerique fecerunt, in eodem numero habere velim Homericum illud Odyss. Σ. 264. πέπληγον δὲ χορόν Σείον ποσίν, quo loco ad eorum sententiam accedo, qui vocem χορόν eadem significatione usurpatam putent, qua versu 260. λείψαν δὲ χορόν, καλὸν δ' εὐφροναν ἀγῶνα.

Denique, tametsi aliter explicari possunt, nescio an eiusdem generis sint εἰλίσσειν διαίσους choreas volvere Arist. Nub. 540. et Hymn. Ven. 263. καί τε μετ' ἀθανάτοισι καλὸν χορόν ἐρῶσαντο. Multa autem alia, quae quis fortasse huc allata velit, rectius ad figuram quam grammatici dicunt etymologicam revocanda erunt. Iam cum in eo, quo versamur, loco accusativus χορούς cum verbo στείβειν in unam quasi notionem coalescat, nihil offensionis est in altero accusativo spatii decursi στάδια χλοερά, satis quidem trito poëtis, qui δραμεῖν ῥόδια πεδία, διαφορηλατεῖν οὐρανόν, διαφορεύειν πέλαιος, κόμας ῥῦμα δακρυόεν τανύεν, βάσιν ἐπίστασσαι τινα, alia dictitarunt. Quamquam autem invitatus feci, ut eam viam, quam in his accusativis explicandis ingressus est Ed. Wunderus in censura Aiakis a Lobeckio editae pag. 75—78, relinquerem, tamen non

tantum eius auctoritati tribuendum putavi, ut, quae aliter interpretanda esse intellexissem, silentio meo viderer comprobasse. Ille enim de verbis Sophoclis in Aiace supra laudatis *λάπτειν ὄρχήματα* disputans sic statuit pro eo, quod *ἐσπετες*, *πόδας* nomen ὄρχήματα positum esse, quod pedes saltandi causa iacentur. Quam explicandi rationem quominus amplectar quum ea, quae supra exposui, me impediunt tum ipse locus Euripideus, in quo ad *στείβουσι χορούς* additum sit nomen *ποδοῦν*. Saepius autem nomina *πούς* et *χείρ* ad verba motum significantia adiungi, ubi minime opus sit, velut Eur. Andr. 1139. *πρηῆσαι ποδοῦν*, Theocr. VII. 153. *ποσσὶ χορευῆσαι* docuit Lobeckius ad Aiace pag. 222 sqq.

V. 509 sqq. ΧΟ. ἕνα χορούς στείβουσι ποδοῦν
 Ἄγραυλον κόραι τρίγονοι
 στάδια χλοερὰ πρό Παλλάδος
 ναῶν, συρίγγων
 ὑπ' αἰόλας ἰαχᾶς
 ὕμνων ὅταν αὐλίοις
 συρίζῃς, ᾧ Πᾶν,
 τοῖσι σοῖς ἐν ἄντροις.

H. Stephanus, qui verba *συρίγγων ὑπ' αἰόλας ἰαχᾶς ὕμνων* impeditiora arbitraretur, in suis codicibus, quos quidem eum ementitum esse nunc satis constat, ὕμνων exstare affirmavit. Quam coniecturam qui merito improbavit Matthiae locum, ut mihi quidem persuasum est, satis contorte interpretatur. Nam quum vocem *ἰαχᾶ* et ad *συρίγγων* et ad *ὕμνων* referendam esse censeret, ita ut alterum sonus esset quem fistulae ederent, alterum ille, quo carmina canerentur, nec quo iure id fieri posset docuit, nec videtur meminisse non posse hoc dicendi genus usurpari, nisi ita, ut altero nomine alterius vis aut illustretur magis aut accuratius definiatur. Mea quidem opinione nulla in hoc loco difficultas residebit, si verba illa ita explicaveris, ut poëta Pana non carmina fistula modulari, sed calamorum cantibus totam vicinitatem personare dicat. Quod vix ei dubium esse poterit qui nonnumquam fistularum tiliarumque cantum *μοῦσαν*, *φωνήν*, *αἰδήν*, *μέλος* vocari reputaverit. Vide Eur. Troad. 126. *αὐλῶν παιᾶνι στρυγνῶ συρίγγων τ' εὐφρόγγῳ φωνᾶ*. Electr. v. 702. *εὐαρμόστοις ἐν καλάμοις Πᾶνα μοῦσαν ἠδύτροον πνέοντα*. Hel. 370. *τῷ τε συρίγγων αἰδᾶν* (sic emendavit Hermannus) *σεβίζοντι Πριαμίδα πότ' ἀμφὶ βουστάξμους*. Meleag. III. 4. *μέλομα λύρας*. id. Epigr. 88. *μέλος χέλυσος*. Sic a Romanis nervorum tiliarumque cantus nonnumquam carmina appellantur. Propert. Eleg. I. 3, 42. Orpheae carmine fessa lyrae. id. II. 3, 19:

Aeolio quum tentat carmina plectro
 Par Aganippeae ludere docta lyrae.

Ovid. Heroid. 12, 139. Tibiaque effudit socialia carmina vobis. Itaque in versu Euripideo genitivum *ὕμνων* cum *αἰόλας ἰαχᾶς* iungendum esse et ab his verbis, quae quasi in unam notionem coalescunt, alterum genitivum *συρίγγων* pendere putaverim, ita ut totus versus Latine reddi possit: *Fistularum cantibus varie sonantibus. Saepe*

autem ac libenter fecerunt poëtae, ut Pana legendibus ante oculos ponerent suavissime calamis suis ludentem tripudiantibus Nymphis et resonantibus vallibus atque arbustis. Idemque clarius expressit Euripides *El.* 702. εὐαγμούστοις ἐν καλάμοις Πάνα μοῦσαν ἠδὲ Ψροῦν πνέοντα. Aristoph. *Ran.* 230. καὶ κροβάτας Πάν, ὁ καλαμόψοργα παίζων. Incertus poëta apud Athenaeum *X.* p. 455. 15. Meinek. Σηροφόνε Πάν, . . . κηρόχυτον ὃς μείλιγμα ἰεῖς. Hom. *Hymn. in Pana* v. 15. δονάκων ὑπο μοῦσαν ἀδύρων νήδυμον, οὐκ ἂν τὸν γε παραδράμοι ἐν μελέεσσιν ὄρις, ἧτ' κ. τ. λ. *Iam vero videndum, quid tandem significant ea quae proxime sequuntur ὅταν αὐλίας συρίζης τοῖσι σοῖς ἐν ἀντροῖς.*

Non mirum sane, quod molestae isti abundantiae, quia laborare opinarentur orationem, viri docti remedia quaerebant. Quoniam autem vocem αὐλίας molestiae sedem esse manifestum est, deque hac ipsa interpretes in varias sententias discesserunt, quid mihi videatur, brevi exponam. E nomine αὐλή substantivum αὐλίον, sive ut aliis placet αὐλιον, ductum est, quod primum quidem parvam aulam significat, vide Suidam sub voce αὐλία: »ἀντὶ τοῦ τὰς μικρὰς αὐλάς, οὕτω Λυσίας καὶ Διοσχίνης«; deinde autem vi ac significatione nominis deminutivi amissa, tum septum sonat, (vide Suidam sub voce αὐλία »ἀντὶ τοῦ ἔπαυλις«;) tum ab Euripide et Sophocle — apud Aeschylum enim non invenitur — semper, quod sciam, ita usurpatur, ut idem valeat, quod ἀντρον, qua vi pluribus locis Philoctetae et Cyclopiis legitur. *Iam quum verba αὐλίας τοῖσι σοῖς ἐν ἀντροῖς* postremam explicationem non admittant, nisi forte poëtis concedendum est, ut inanibus verborum repetitionibus indulgeant, facere non possumus, quin ab Hartungio dissentiamus, qui, quod ab Aristophane *Lys.* 721. Panos antrum αὐλίον vocaretur, suam explicationem egregie muniri ratus, aptissime Euripidem sedes illas divinas αὐλία ἀντρα appellasse affirmaverit. Quod et ipse videtur sensisse: nam quae deinceps addit: »αὐλίον ist der Pferch, in welchem die Heerde des Nachts unter freiem Himmel gehalten wird, oder die Hürde, derselbe wird auch αὐλις genannt.« ipsum in explicanda voce dubium haesisse convincunt. Refutata autem hac interpretatione, cum e reliquis, quas supra posui, opinionibus alteri refragari appareat totam sententiam, restat ut ne alteram quidem probabilem esse ostendam. Sed quid multis explicationem refellam, quae nemini umquam in mentem venerit? Profecto Panes antrum septum vocare, poëtae esset si non dormientis, at hallucinantis certe. Denique ne illi quidem audiendi sunt, qui αὐλίον non modo septum, sed etiam domicilium rusticum significare arbitrentur, tametsi sententiam illam, primo quidem ad aspectum sane probabilem, etiam Papius sua auctoritate firmavit hymnum in Mercurium afferens, ubi hi versus leguntur, v. 103 sqq.:

Ἄδμητες δ' ἴκανον ἐς αὐλίον ὑψιμέλαστρον,
καὶ ληνοὺς προπάροισεν ἀριτροπέας λειμῶνος·
ἐνδ' ἐπεὶ εὖ βοτάνης ἐπεφόρβει βοῦς ἐριμύκους,
καὶ τὰς μὲν συνέλασσαν ἐς αὐλίον ἀφρό' ἰούσας
λωτὸν ἐρεπτομένας, ἧδ' ἐροσθήετα κύπειρον.

Cui tamen haec perlegenti dubium erit, quin hic quoque septum, quo armenta compellantur, intelligendum sit? Similiter verba explicanda esse putariam apud Theocr. *VII.* 151:

τὸν κρατερόν Πολύφαιμον, ὃς ἄρσει νῆας ἐβαλλε,
τοῖον νέκταρ ἔπεισε κατ' αὐλῖα ποσσὶ χορεῦσαι.

Facetam sane ac vividam imaginem poëta expressit temulentum Polyphemum faciens per septa saltantem. Diversam interpretandi viam ingressus est Hermannus, monuit enim vocem αὐλῖος non ab αὐλή, sed ab αὐλός formatam esse. Sed quia non indicavit, quid hic tibiae sibi vellent, quomodo haec interpretandi ratio possit defendi, non intelligo. Iam vero mea, qualiacunque sunt, argumenta si id effecerint, ut ceterorum explicationes cunctae vel evertantur vel suspectae reddantur, equidem, ne ad coniecturae quasi scopulum appulsus naufragium faciam, aliam viam monstrabo, quam in tanta veterum testimoniorum raritate timidum me atque dubium ingredi non diffitear.

E nomine αὐλή duo adiectiva ducta sunt, αὐλειος et αὐλιος, quorum illud id quod vestibuli est significat, velut ianua domus viae proxima plerumque αὐλειος θύρα appellatur. Vide Suidam sub voce αὐλειος: »ἢ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ πρώτη θύρα τῆς οἰκίας. Καὶ αὐλειούς θύρας.« Alterum autem adiectivum αὐλιος, quod raro admodum usurpatum est, primum quidem id quod stabulorum est valet; stabulis enim area cingebatur. Sic Apollonius Rhodius 4, 1630. Hesperum, quo oriente greges in stabula cogantur, ἀστέρα αὐλιον appellavit, quo sensu hoc verbum nusquam alibi, quantum quidem scio, legitur. Deinde cum voce αὐλή quaelibet sedes sub divo sita nominetur, unde verbum αὐλιεῖσθαι ab Hesychio et Suida κοιμάσθαι, a grammatico apud Bekkerum pag. 463. διανυκτερεύειν καὶ κατάγεισθαι explicatur, non inepte quis αὐλιος id quod domicilii est significare suspicetur. Ex quo efficitur antra, in quibus deus sedem sibi ac domicilium constituisset, rectissime a poëta Πανός αὐλῖα ἀντρα appellata esse. Vix puto quemquam me reprehensurum, quod quae dixi altius repetita sint. Non enim tritas vias relinquere ausus essem, quum praesertim adiectivum αὐλιος locis quos attuli exceptis nusquam in litteris Graecis indagaverim, nisi ex vetere lexicographo testimonium eruissem, quo meam rationem firmari putarem. Servavit illud auctor Etymologici Magni, qui sub voce αὐλιον ἀντρον incerti poëtae verba afferens Ἡδὲ καὶ αὐλιον ἀντρον addit παρά τὸ ἐν αὐτῷ αὐλισθῆναι Διόνυσον.

V. 833 — 845.

Παιδαγωγός.

- λαβὴν δὲ δοῦλα λέκτρα νυμφεύσας λάβρα
834 — 835. τὸν παῖδ' ἔφυσεν . . . ὁ δ' ἐν θεοῦ
δόμοισιν ἄφετος, ὡς λάβραι, παιδεύεται.
νεανίαν δ' ὡς ἦσθετ' ἐκτετραμιμένον,
ἐλθεῖν σ' ἔπεισε δεῦρ' ἀπαιδίας χάριν.
καὶ δ' ὁ θεός οὐκ ἐψεύσαδ', ὅδε δ' ἐψεύσατο
840. πάλαι τρέφων τὸν παῖδα, κάπλεκεν πλοκάς
τοιᾶσδ' ἄλοῦς μὲν ἀνέφερ' εἰς τὸν δαίμονα,
ἐλθὼν δέ, καὶ τὸν χρόνον ἀμύνεσθαι θέλων,
τυραννίδ' αὐτῷ περιβαλεῖν ἔμιλλε γῆς,
καινὸν δὲ ταῦνομ' ἀνά χρόνον πεπλασμένον,
845. Ἴων, ἴοντι δῆθεν ὅτι συνήντητο.

Creusa quae non modo prole careret, sed etiam filium, quem olim ab Apolline susceperat, sibi fato ereptum deploraret, summa cum expectatione laeti oraculi Delphos profecta postquam maritum voti compotem factum, ipsam ab omni quam in deo collocasset spe deturbatam videt, in lacrimas atque lamenta effusa orbitatem suam vehementissime conqueritur. Tum senex Erechthei educator, quem illa fidelissimum rerum omnium socium comitemque habebat, et misericordia dominae et Xuthi, ut peregrini, odio incensus fraude turpissima eam a marito deceptam esse ostendit; illum, quum e coniuge se liberos habiturum esse desperasset, ancillae amore captum, clandestinis nuptiis ex ea Ionem procreasse ac Delphorum cuidam educandum tradidisse. Quem quum a pueris excessisse sensisset, hominem fraudes ac mendacia molientem coniugi persuasisse, ut secum Delphos proficisceretur. Nam, pergit v. 841, si in adulterio deprehensus esset, rem ad deum collaturus erat, i. e. ut Fixii verbis utar, clandestinum concubitus eo praetextu excusaturus, quod puer deo consecratus nihil amplius ad patrem pertineret, deinceps addit

ἐλθῶν δὲ καὶ τὸν χρόνον ἀμύνεσθαι δέλων,
τυραννίδ' αὐτῷ περιβαλεῖν ἐμελλε γῆς.

Eos, qui ex his versibus sententiam se aliqua ex parte probabilem elicere posse confiderent, quod vellent vix puto esse assecutos. Ex quo tempore autem Musgravius pro ἐλθῶν δέ, λαθῶν δέ scribendum coniecit, verba illa et depravata esse foedissime et a viro sagacissimo speciosius quam verius emendata omnes fere viri docti consenserunt. Atque ipsam Musgravii interpretationem: »sin latuisset, sperans fore ut longum temporis intervallum consilium suum adiuveret, puero regnum conciliaturus erat« quod Graece non ἀμύνεσθαι sed ἀμύνειν dicendum fuit, iure Hermannus improbavit. Nec ceteris id puto contigisse, ut verborum obscuritatem illustrarent. Quis enim Matthiæo fidem habeat dicenti poëtam, cum scriberet τὸν χρόνον ἀμύνεσθαι δέλων, intelligi voluisse: »iniuriam a tempore illatam ulcisci volens«, aut quis Fixiō assentiatur cum haec verba ita Latine reddit: »etiam tempus, quod ostenderet adultum filium, se adiuvere volens.« Haec enim sententia, praeterquam quod eodem, quo Musgraviana, vitio laborat, obscurior est quam quae videatur ab Euripidis ingenio profecta esse. — Iam cum verba illa, ut in libris leguntur, orationis structura adeo sint impedita, ut apta sententia careant, mihi quidem, nisi emendata, non posse explicari videntur. Et Hermannus quidem suspicatur legendum esse: λαθῶν δέ, κατὰ τὸν χρόνον, ἀμύνεσθαι δέλων, τυραννίδ' αὐτῷ . . . γῆς et explicat: Si res in occulto maneret, decursu temporis, ut sibi praesidium pararet, regnum ei erat conciliaturus. Hanc viri ornatissimi coniecturam libentissime arriperem, nisi eam minus probabilem redderent verba, quae versu sequenti leguntur, ἀνὰ χρόνον. Non feliciter locum, in quo versamur, tractatum esse puto ab Hartungio, qui emendaret: λαθῶν δέ, καιρὸν χρόνου ἀφύσσεσθαι δέλων, conferens Homericam πλοῦτον, κλέος, ἀφενος ἀφύσσειν. At non attendit hiatum vir doctissimus, quem in senariis poëtae summa cum diligentia evitarunt. Sed in his, quae totum locum occupant, tenebris facem quasi ceteris accendit Iacobsius, qui legendum proposuit: λαβῶν δέ καιρὸν, φθόνον ἀμύνεσθαι δέλων, sagacissime observans respici a poëta quae supra Xuthus dixisset

v. 673: χρόνος δὲ καιρὸν λαμβάνων προσάξομαι δάμιατ' εἴαν σε σκίπτρα τάμ' ἔχειν χθονός. Quamvis autem viri acutissimi emendationem elegantissimam esse non diffitear, tamen non puto aliquanto plus me mihi arrogaturum, si et ipse quid vires in coniec-tando valeant, periclitatus ero. Non deerunt fortasse qui assentiantur mihi suspicanti poëtam hunc versum fudisse: λαβῶν δ' ἐκεῖνον, φόνον ἀμύνεσθαι δέλων, id quod etiam verisimilius videbitur reputanti, haec verba et a tradita librorum scriptura ἐλδῶν δὲ καὶ τὸν χρόνον haud multum differre et sententiam praebere aptissimam: Xuthus, si in dolo deprehensus esset, rem ad deum erat collaturus, si filium invenisset, caedem a se defendere cupiens, regnum ei erat traditurus. Atque illi, quippe qui peregrinus esset, metuendum profecto erat, ne, nisi filium procreasset, a civibus ambitiosis insi-diae sibi pararentur.

- V. 930 sqq. ΠΑ. ὦ σύγατε, οὔτοι σὸν βλέπων ἐμπίπλαμαι
 πρόσωπον, ἔξω δ' ἐγενόμην γνώμης ἐμῆς·
 κακῶν γὰρ ἄσπι κῦμ' ὑπεξαντλῶν φρενί,
 πρῦμνησεν αἶφει μ' ἄλλο σῶν λόγων ὕπο,
 935. οὗς ἐκβαλοῦσα τῶν παρεστώτων κακῶν
 μετῆλθεσ ἀλλων πημάτων κακὰς ὁδοὺς.

Scite atque prudenter fecit poëta, quod Creusam Apollinis amores filiique partum, quae quidem omnia religiosissime antea reticuisset, tum demum patefacientem induxit, quum dei perfidiam experta maritum filii natalicia celebrantem videret, nec ullum sibi solatium, nisi in lacrimis et querelis reliquum esse putaret. Hanc reginae narrationem vix dici potest quanta cum admiratione acceperit senex ille Erechthei educator, qui numquam antea Apollinem ex illa filium suscepisse audisset. Quam viri perturbationem quamquam perspicue exprimunt verba, quae supra exscripsi, tamen fuerunt qui orationem durius atque insolentius conformatam esse opinati, traditam scripturam in sus-picionem vocarent. Plerique autem viri docti verba οὗς ἐκβαλοῦσα in vitio esse putarunt, pro quibus Musgravius parum emendate sic scripsit: ὡς, ἐκλασοῦσα τῶν παρεστώτων κακῶν, μετῆλθεσ ἀλλων πημάτων καινὰς ὁδοὺς addens tamen: »quamquam et ἐκβαλοῦσα tueri videtur ἐκβολῆ λόγου apud Pollucem.« Ei ita accessit Kirchhoffius, ut legendum proponeret ὡς μ' ἐκκαλοῦσα, emendationem autem καινὰς ὁδοὺς et ipse probaret. Nauckius verbum οὔτοι in οἴκτου mutandum esse coniecit, versus 933 — 35 autem corruptos atque obscuros esse iudicavit. Dissenserunt ab hac sententia Matthiae atque Hartungius, quibus codicum scriptura non tam emendanda quam explicanda videbatur. Ille enim interpretatur: οὗς λόγους περὶ τῶν παρεστώτων κακῶν ἐκβαλοῦσα, hic verba sic construi iubet: οὗς λέγων μετῆλθεσ, ἐκβαλοῦσα sc. πόδα τῶν π. κ. Sed neutra explicatio mihi probatur. Denique Fixius atque Hermannus totum locum silentio praetermiserunt. Mihi autem reputanti non posse me traditam scripturam ita, ut scrupuli omnes evellantur, constituere, ea praecipue, quae ad sententiam illustrandam faciant, proferre in animo est. Ac neminem quidem fugiet Graecos et Romanos, quibus natura ipsa oceanum in conspectum dedisset, ad orationem et illu-

strandam et ornandam illud potissimum genus translationum adhibuisse, quod e mari ductum est. Itaque tum reipublicae cum navi similitudine vel maxime delectati sunt, tum ad varias vitae privatae vicissitudines illustrandas ea, quae per maria navigantes viderant, saepissime similitudinis gratia adsciverunt. Illud autem quam late per poëtarum potissimum carmina pateret, recte iam indicavit scholiasta ad Aristophanis *Vesparum* versum 29. his verbis: αὐτὴ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰς πόλεις πλοίοις παραβάλλουσι. Alterum quoque, quod supra posui, genus tantopere ab utriusque sermonis scriptoribus usurpatum est, ut non facile quisquam totam illam exemplorum varietatem, nisi separato volumine, complecti possit. Ab ipsa similitudine autem distinguenda est translatio, quam Cicero de or. III. 39, 157. similitudinis ad verbum unum contractam brevitatem appellat. Nonnullas igitur huius modi translationes, ut locum, de quo sermo est, in clariore luce collocemus, e tragoediis Graecis exscribere non alienum erit. Atque calamitates, quibus vita humana exagitur, κύματα, σάλον, κλύδωνα, χεῖματα appellarunt poëtae, translatione e mari petita ingenti vi tempestatum turbato. Vide Soph. *Aiac.* 352. ἴδεσθε μὲν οἶον ἄρτι κύμα φοινίας ὑπὸ ξάλης ἀμφίδρομον κυκλεῖται. Eurip. *Orest.* 331. δεινῶν λάβροις ὀλεθροῖσιν ἐν κύμασιν πόνων, ὡς πόντου. Idem Bacch. v. 387. ὁ δὲ τὰς ἡσυχίας βίωτος καὶ τὸ φρονεῖν ἀσάλευτόν τε μένει καὶ συνέχει δώματα. Confer. Soph. *Ant.* 162. O. T. 22. Eurip. *Med.* 360. ὡς εἰς ἄπορόν σε κλύδωνα θεός, Μήδεια, κακῶν ἐπόρευσεν. Vide praeterea Herc. Fur. 1092. *Phoeniss.* 861. *Androm.* 749. χεῖματος γὰρ ἀγρίου τυχοῦσα λιμένας ἤλθε εἰς εὐηνέμους. Deinceps summam malorum abundantiam significaverunt translatis verbis πέλαγος et ἐπιπόροη. Velut Euripides dixit in *Hippolyto* v. 822. κακῶν δ', ὃ τάλας, πέλαγος εἰσορῶ τοσοῦτον ὥστε μήποτ' ἐκνεῦσαι πάλιν μήτ' ἐκπερᾶσαι κύμα τῆσδε συμφορᾶς. Vide praeterea Ellendt. *Lex. Sophocl.* sub hac voce. Aeschyl. *Pers.* 425. κακῶν δὴ πέλαγος ἐφθῶγεν μέγα Πέρσας et *Prometh.* v. 748. Eurip. *Androm.* 349. κακῶν τοσοῦτων οὐχ ὄραε ἐπιπόροα. (*) Itaque cursus vitae secundus nullisque tempestatibus vexatus designari solet adiectivis οὖριος, ἄκυμος, ἀσάλευτος. Quem loquendi usum praeter versus supra e Bacchis allatos hi fere loci testantur: Eurip. Herc. Fur. 697. μοχθήσας τὸν ἄκυμον δῆκων βίωτον βροτοῖς. *ibid.* 95. γένοιτο τάν, ὃ δύγατερ, οὖριος δρόμος ἐκ τῶν παρόντων τῶνδ' ἐμοὶ καὶ σοὶ κακῶν. Adi praeterea Ellendt. *Lexicon Sophocleum* sub hac voce et Lobeckium ad *Aiacem* v. 1083. ἐξ οὖρίων δραμοῦσαν. Ex eodem fonte manarunt verba χεῖμάζεσθαι, πλεῖν, ναυστολεῖν. Quo translationum genere imago hominum multis et magnis molestiis conflictantium quam perspicue exprimitur in aperto est. Confer *Hipp.* v. 315. φιλῶ τέκν', ἄλλη δ' ἐν τύχη χεῖμάζομαι et de translata verbi significatione consule praeterea *Phryn.* p. 388. Usus vocis ναυστολεῖν illustrant loci Euripidei: *Iph. Taur.* 559. ὁ ναυστολῶν γὰρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφορᾶς. *Aeol. frg.* XIX. 2. μακρὰν διὰ πόνων ἐναυστόλουν, quibus adde *Hec.* 1242. Verbum πλεῖν porro saepius poëtae transtulerunt, velut, ut paucis exemplis defungar, Sophocles in *Ant.* v. 190. ἧδ' ἐστὶν ἡ σῶζουσα, καὶ ταύτης ἐπι πλείοντες ὄρθησ' τοὺς φίλους ποιούμεθα, in *Electr.*

*) Quae quidem translatio etiam recentioribus poëtis trita atque usitata est. Vide *Shakespearium* in *Hamleto* III. 1. Or to take arms against a sea of troubles, and by opposing end them?

v. 127. ἐν κακοῖς μοι πλεῖν ὑφειμένη δοκεῖ, Euripides in Troadibus v. 102. πλεῖ κατά πορδμόν, πλεῖ κατά δαίμονα, μηδὲ παρίστω πρῶταν βίωτου πρὸς κῦμα, πλέουσα τύχαισιν. Hinc factum ut qui ne in rebus adversis quidem se ab amicorum societate se iunxerunt συμπλεῖν φίλοις dicantur. Sic apud Euripidem Orestes de Pylade praedicat Iph. Taur. v. 600. οὗτος δὲ συμπλεῖ τῶν ἐμῶν μόχθων χάριν, vide etiam Herc. Fur. v. 1222. χάριν δὲ γηράσκουσιν ἐχθαίρω φίλων καὶ τῶν καλῶν μὲν ὅστις ἀπολαύειν θέλει, συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοισιν δυστυχούσιν οὐ. Similiter apud Sophoclem Ant. 540 — 41. Ismene affirmat: ἀλλ' ἐν κακοῖς τοῖς σοῖσιν οὐκ αἰσχύνομαι ξύμπλον ἐμαυτὴν τοῦ πάθους ποιουμένη. Latius etiam patent voces ἀντλεῖν et ἐξαντλεῖν, quae cum a significatione verborum exantlare et exhaurire apud Romanos non recedant, pluribus explicare supervacaneum est. Ductum inde adiectivum ὑπέραντλος in Euripidis Hippolyto v. 767. χαλεπῶ δ' ὑπέραντλος οὐσα συμφορᾶ, quae verba Phaedram gravi calamitate pressam ac tantum non submersam paene in conspectu animi ponunt. Quibus autem illud contigit, ut e periculis atque miseriis sese eriperent, ii non minus Graecis quam Romanis evitata tempestate fluctibusque sedatis tamquam in portum confugisse videbantur. Et in hoc quidem genere similitudinis versantur voces ἐκνεῖν, μεθορμίζεσθαι, λιμῆν, γαλήνην. Vide praeter versus ex Hippolyto 822. supra allatos ibidem v. 469 — 70. εἰς δὲ τὴν τύχην πεσοῦσ' ὄσην σὺ πῶς ἂν ἐκνεῦσαι δοκεῖς; Med. 442. σοὶ δ' οὔτε πατὴρ δόμοι, δύστανε, μεθορμίζασθαι μόχθων πάρα, Danaes frag. IV. οὐτῶ δὲ θνητῶν σπέρμα, τῶν μὲν εὐτυχεῖ λαμπρᾶ γαλήνη, τῶν δὲ συννεφεῖ πάλει. Aeschyl. Suppl. 453. ἄτης δ' ἀβυσσον πέλαγος οὐ μάλ' εὐπορον τόδ' ἐσβέβηκα, καθ' ἡραμοῦ λιμῆν κακῶν. Eurip. Bacch. 900. εὐδαίμων μὲν, ὃς ἐκ θαλάσσης ἐφυγε κῦμα, λιμένα δ' ἔκαθεν· εὐδαίμων δ' ὃς ὑπερθε μόχθων ἐγένετο. Totum hoc translationum genus, quantopere a poëtis ad illuminandam orationem adhibitum sit, ex his, quae facile augeas, exemplis perspicue poterit intelligi. Iam ut eo, unde digressi sumus, redeamus, verba, in quibus explicandis versamur, paucis exceptis, non tam insolentia aut perturbata esse putaverim, ut non lumen iis adhibere possis. Quodsi traditae scripturae menda κακῶς Musgravius, οὗτοι Nauckius felicissime videntur correxisse, ea tantum modo, quae infra leguntur: οὐς ἐκβαλοῦσα paullo obscuriora erunt. Nam genus dicendi illud λόγους ἐκβάλλειν quamquam et per se bonum est et scriptoribus satis usitatum, tamen nescio an a tota sententia plane abhorreat. His enim non solum idem, quod verbis σῶν λόγων ὑπο significatur, admodum ieiune iteratur, sed etiam durior sit structura genitivorum τῶν παρστώτων κακῶν, qui non habent unde apte pendeant. Utrique incommodo facile consules, si aut ἐκνεύουσα aut ἐκδραμοῦσα scripseris, quod si probatur, ita conformata erit oratio, ut non planius quid desideretur. Atque senex ille fatetur se filiae vultum intuentem commiseratione ita commoveri, ut animo vehementissime perturbetur. Me enim, inquit, dum ex animo tuo, tamquam navi tempestatibus iactata, irruentes malorum fluctus exhaurio, verba tua, quasi novi quidam fluctus, e puppi in mare excusserunt: nam quum e praesentibus malis emergebaris (respiciuntur insidiae aut Ioni aut Xutho struendae vrs. 857 — 867.) novas novarum calamitatum vias ingressa es.

V. 1065 — 1070.

ἀντιστρ. α.

1065. εἰ δ' ἀτελής θάνατος σπουδαί τε δεσποί-
νας ὃ τε καιρός ἄπεισι τόλμας,
ἄτε νῦν φέρετ' ἔλπις, ἢ θηκτόν ξίφος ἢ
δαίμων ἐξάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν,
πάθει πάθει δ' ἐξανύτουσ'

1070. εἰς ἄλλας βιότου μορφάς κάτεισι.

His foedati corruptelis versus in codice C. leguntur, a quo duobus locis discrepans codex B. hanc scripturae varietatem servavit: v. 1067. ὃ νῦν ἔλπις φέρετ'. *ibid.* ξίφος ὃ δαίμων ἐξάψει. Atque in tot tantisque vitiis tollendis postquam magna cum sollertia viri docti versati sunt, totum locum sic Hermannus scribi iussit: εἰ δ' ἀτελής θάνατος, σπουδαί τε δεσποίνας, ὃ τε καιρός ἄπεισι τόλμας, ἄτε νῦν φέρετ' ἔλπις, ἢ θηκτόν ξίφος ἢ λαμῶν ἐξάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν, πάθει πάθει δ' ἐξανύτουσ' εἰς ἄλλας βιότου κάτεισι μορφάς. Non multum ab illo dissensit Matthiae, qui verba ἢ θηκτόν ξίφος, ἢ λαμῶν ἐξάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν etsi audacius tamen haud inconcinne ab Euripide conformata esse iudicaret; zeugmatis enim, quod dicitur, figura scriptorem usum eandemque vim verbis subiectam esse, ac si scripta essent: ἢ θηκτόν ξίφος ὡσει δὲ ἥπατος, ἢ βρόχον ἐξάψει λαμῶν, verba autem ἀμφὶ δειρήν abundantia quadam addita esse huic poëtae satis usitata. Sed non eam esse orationis structuram, in qua nihil offendere aut displicere posset, Fixius et Hartungius gravissimis argumentis demonstrarunt. Atque concedendum sane erit membra sententiae parum venuste ita esse partita, ut alterum multo sit brevius quam exspectes, alterum iusto longiore verborum continuatione quasi oneratum.

Quis enim sibi persuadeat poëtam ita locutum esse, ut, quum accusativum ἢ θηκτόν ξίφος scripsisset, non, id quod sexcentis aliis locis fecit, iugulum percussum iri significaret, in altera autem parte sententiae ad verba ἢ ἐξάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν genetivum λαμῶν, qui ne desideratur quidem, adiungeret. His potissimum rationibus ductus Fixius legendum esse coniecit: ἢ θηκτόν ξίφος ἢ λαμῶν, ἢ ἐξάψει β. α. δ., ita ut verbum ἐξάπτειν, proprium de nectendo laqueo, paullum diversa notione etiam ad alterum membrum pertineat. Hartungius autem paullo audacius, ut solet, scribi iussit: ἢ θ. ξ. εἰς λαμῶν, ἢ ἐξάψει β. α. δ. Equidem, tametsi argumentationem illam non possum non probare, neutrius tamen coniecturae palmam deferri malim. Nec aliter illi statuerunt, qui Euripidis tragoedias nuper recognoscendas emendandasque curaverunt. Ac Nauckius quidem sibi non liquere ait, Kirchhoffius autem scribendum proponit: ἢ θηκτόν ξίφος λαμῶν ὡσει, ideoque in] antistropa vocem σῶν inseri iubet. At lubrica admodum ea est emendandi ratio, quae alterius loci mutationem requirat ceteroquin minime suspecti.

Equidem ut Kirchhoffio consentio verbum, unde accusativus θηκτόν ξίφος pendeat, hoc loco desideranti, ita opinor viros doctos propterea a vero aberrasse, quod, Scaligero λαμῶν corrigenti nimis obsecuti, huius vestigia persequi quam novam ipsi viam ingredi maluerunt. Quae omnia consideranti mihi ac reputanti, quam saepe tragici poëtae adiectivum θηκτόν cum nominibus telorum coniunxerint, in hac voce illud

ipsum, quod desideratur, verbum latitare idque vetusto librariorum errore cum adiectivo illo usitatissimo confusum videtur esse. Praeterea non cum Scaligero e literis ἡ δαίμων verba ἢ λαίμων eruam, sed una literula mutata genuinam scripturam ἢ τλάμων fuisse suspicor. Hos versus igitur sic scribendos puto:

ἢ δῆξει ξίφος ἢ
τλάμων, ἢ ἔάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν.

Iam ut probabilem reddam coniecturam meam, monstrandum mihi erit verborum, quae proposui, conformationem neque a colore orationis Euripideae abhorrere, neque frigidam esse aut inconcinnam. Quid enim? Num inepte aut obscure poëta locutus est, quum diceret Creusam, mulierem infelicissimam, aut gladium acuturam esse, aut vitam suspensio finituram? Apparet enim illam, quum gladium acueret, animum induxisse ut vim sibi afferret. Quod si quis hoc argumentum non multum valere dicat, illud multo gravius esse debet, quod simili brevitate alibi etiam Euripides usus est. Vide Troad. v. 1006. ποῖ δῆτ' ἐλήφθης ἢ βρόχους ἀρωμένῃ, ἢ φάσγανον δῆγους', ἃ γενναία γυνὴ δράσειεν ἂν ποθοῦσα τὸν πάρος πόσιν; et Orest. v. 1034. τόδ' ἤμαρ ἡμῖν κύριον· δεῖ δ' ἢ βρόχους ἄπτειν κρεμαστούς, ἢ ξίφος δῆγειν χερὶ. Comparari etiam possunt verba Aeschylī de Clytaemnestra marito caedem paranti: δῆγούσα φωτὶ φάσγανον. Agam. v. 1221. Quod autem his locis nulla cum sententiae obscuritate, ut supra iudicavi, omissum est, ad caedem acui gladium, id nonnumquam additur, ut Orest. v. 50. εἰ χρὴ θανεῖν νῶ λευσίμῳ πετρώματι, ἢ φάσγανον δῆξαντ' ἐπ' ἀυχένος βαλεῖν. Altera, quam proposui, emendatio, verba intellego ἢ τλάμων, nescio an tam apta tamque sit facilis, vix ut defensione egeat. Verba enim τλήμων sive τάλας saepissime scenici poëtae ibi usurpant, ubi homines deplorantur aut obruti curis ac doloribus aut in discrimen capitis adducti. Exempla igitur afferre quamquam supervacaneum est, vide tamen, si tanti est, verba Sophoclis in Trachiniis v. 841. ὦν ἄδ' ἃ τλάμων ἄοκνον μεγάλην προσορῶσα δόμοισι βλάβαν νέων αἴσσουσαν γάμων τὰ μὲν οὔτι προσέβαλε κ. τ. λ. Denique, priusquam finem faciam huic adnotationi, paucis dicendum erit de versu 1067. ἄτε νῦν φέρετ' ἐλπίς, ad quem aliter atque Hermannus fecit emendandum vestigia ducunt scripturae praestantioris codice B. servatae: ὦ νῦν ἐλπίς φέρετ'. Haec Euripidem sic scripsisse opinor: αἶς νυν ἐλπῖσιν ἦρετ'. Aptissimum enim hoc loco verbum αἶρεσθαι, quod de iis dicitur, qui vehementioribus animi perturbationibus commoventur. Confer. Hec. v. 69. τί ποτ' αἶρομαι ἐννευχος οὔτω δαίμασι, φάσμασι; Iphig. Aul. v. 925. ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἶρεται. Soph. O. R. v. 914. ὑψοῦ γὰρ αἶρει θυμὸν Οἰδίπους ἄγαν λύπαισι παντοίαισι. Maxime autem coniectura mea firmatur eiusdem poëtae verbis in Electra v. 1460. εἴ τις αὐτῶν ἐλπῖσιν κενᾶς πάρος ἐξήρετ' ἀνδρὸς τοῦδε κ. τ. λ. Totus igitur locus sic mihi constituendus videtur:

εἰ δ' ἀτελής θάνατος σπουδαί τε δεσποί-
νας ὅ τε καὶρός ἄπεισι τόλμας,
αἶς νυν ἐλπῖσιν ἦρετ', ἢ δῆξει ξίφος ἢ
τλάμων, ἢ ἔάψει βρόχον ἀμφὶ δειρήν.

Sed, inquit chorus, si nec caedes facta erit et ad irritum redacta dominae consilia, et

facinoris opportunitas praeteribit, qua quidem spe Creusa commovebatur, aut gladium acuet mulier infelix, aut laqueo collum implicabit.

V. 1299—1300. ΚΡ. τοῖς Αἰόλου δὲ πᾶς μετῆν τῆς Παλλάδος;
 ΩΝ. ὀπλοισιν αὐτῆν οὐ λόγοις ἐρῶύσατο.

Versus posterior plerisque turpissimo vitio inquinatus esse videbatur, quod satis absurde locutus esset Euripides, si urbem Atheniensium a Xutho armis, non verbis servatam esse dixisset. Putabant nimirum ejusmodi sententiam nimis abhorrere a prisco illo aevo, ubi homines manu atque armis res gerere, non iure ac verbis disceptare consuessent. Inde quum alii alia, tum Iacobsius eleganter conjecit legendum esse ὡς λέγουσ'. Equidem non mutandam esse putavi librorum scripturam, quum reputarem ab Euripide non tam veterum illorum hominum vitam et instituta effingi, quam suae aetatis artes ac mores respici. Xuthum igitur, qui virtute bellica urbem ab hostibus liberasset, ita laudibus ornavit, ut simul prava aequalium studia castigaret, qui vanis ac turbulentis orationibus patriam conservare sibi viderentur. Sententia mea egregie firmatur loco simillimo Suppl. v. 902:

Τυδέως δ' ἔπαινον ἐν βραχεῖ Σῆσω μέγαν·
 οὐκ ἐν λόγοις ἦν λαμπρός, ἀλλ' ἐν ἀσπίδι
 δεινός σοφιστῆς πολλά τ' ἐξευρεῖν σοφός.

Comparari etiam possunt verba Ennii quae leguntur apud Ciceronem de div. II. 56, 116:

Quamquam semper fuit stolidum genus Aeacidarum,
 bellipotentis sunt magis quam sapientipotentis.

V. 1548 sqq. τοῦ θεοῦ δὲ λεγόμενος
 οὐκ ἔσχεσ ἀν ποτ' οὔτε παγκλήρους δόμους
 οὔτ' ὄνομα πατρός. πᾶς γάρ, οὐ γ' ἐγὼ γάμους
 ἐκρυπτον αὐτῆ καί σ' ἀπέκτεινον λάττρα;

In postremis versibus quamquam per se recta est verborum structura, nescio tamen an paullo sit concinnior si mutatione levissima adhibita scripseris: πᾶς γάρ, οὐ γ' ἐγὼ γάμους ἐκρυπτον αὐτῆ, παῖδα δ' ἐκτεινον λάττρα: —